

Odakinn éget a hőség. Padlón heverő késpengék a redőny résein beeső fénycsíkok. A friss műtėti hegek sajtásával bicegek le a lépcsőn. Rómában mindig felfelé visz. Szálláshelyünkre tartunk, a Termini pályaudvarnál vetünk

68 Kakuk Tamás

RÓMA LÉPCSŐI

Feljegyzések a megtalált
naplóból

egy pillantást Amerigo Tot alumíniumlemezből gyúrt, lendületes frízére. A rómaiak dinoszaurusznak becézik az ötvenes évek elején épült modernista vasbetonmonstrumot. Az ekkor absztrakt korszakát élő magyar származású szobrászművészről két évtized múlva Huszárik Zoltán készít

zenziális rövidfilmet. A kánikulában vonszoljuk csomagjainkat a hotelhez. Bérházból kialakított családi vállalkozás, szinte mindegyik ilyen a Piazza di Spagna környékén. A szállodavendégek lépéseitől kikoptatott csigalépcső visz a harmadik emeletre. Az ágy fölött fáradt ventilátor kavarja a meleg levegőt.

A kötelező séta után felpolcolt lábbal fekszem a lakás árnyékos sötétjében. Rachmaninov III. zongoraversenye szól a rádióban, később utána nézek, száz éve Rómában kezdte írni a Harangok kottáját, amit Poe azonos című verse inspirált. Mit jelent a harangszó? A kora reggel megkonduló a világhírűség bizonyosságát, a déli a kiteljesíthető reményét, az esti, az elmélyültségre törekvő számadását? Ahogy kilépünk a szálloda kapuján, szinte előttünk kúszik fel a középen szétágazó, majd újra összeérő Spanyol lépcső, a Scalinata della Trinita dei Monti a tizenhatodik századi barokk homlokzatú templomig. Tarka sokaságba vegyülünk, ahol a harmadik világból érkezett kényszer munkások szelíd erőszakossággal kínálják a olcsó tömegáruikat. Fölkapaszkodunk a most hallgatag kettős harangtoronyig, a vásári zsinat moraja, a lépcsőön ülő emberek színes feltjai alatti téren a léket kapott hajó, a Fontana di Barcaccia, az egyik Bernini márványszökőkútja.

A közeli korzónál az Antico Caffé Greco, Itália legrégebbi kávéháza, a Rómában időző költők, művészek, politikusok kedvelt helye évszázadok óta, ma inkább a turistáké. Kitérő a kávéja. A kanapén bokám alatt a párnákkal az elmúlt évtizedek ritka és a mostani ritmustalan fájdalmak tapasztalatait próbálok összegezni. A szenvedéssel őszintén kell szembenézni, ez a sovány eredmény. Fel kell mérni a távlatát, mint amikor nekivágsz a tengernek, egyik karcsapást teszed a másik után, de a fordulás után sem eshetsz pánikba, ha messzinek tűnik a part. Róma otthonos, már az első látogatáskor úgy érzed,

ide visszatértél. Sétálsz, rohansz a városfalakon belül, nézelődsz, ha okos vagy, hagyod, vigyenez az érzéseid. Így lépünk be az Il Gesù kapuján, váratlanul, hirtelen kerülünk oda, belül a barokk lélegzetelállító pompája, később megidézhetetlen tárgyszerű valósága, mintha egy zenekari szimfóniát próbálnál szavakba önteni. Az élmény egyszerre szorít a márványpa- 69
dozathoz és emel a kupola freskóinak magasságába. Reggeli forróság perzsel, a varratszedésre tartok a kórházba. Rugalmas fásli segíti a vér visszaáramlását a jobb lábamban. Nem lépcsőzhetek a negyedikre, lifttel kell mennem. A korai hőséggel meg nem számolhatott senki az operáció előtt. Éppen becúsztam a nyári szünet előtti utolsó műtéti napra. A csipesszel kifestítetett szálakat szikével metszik el, majd kihúzzák hegekbe. Némelyik mozdulat után jó lenne szisszenni nagyot, de nem illendő, így hát hallgatok. Ez a nap az igazi elbocsátás ideje, hiába van nálam már egy hete a zárójelentés. A pékségben a kávé kortyolgatása közben azt érzem, megszabadultam, de lélek és test a legváratlanabb pillanatokban emlékeztet majd kábult kiszolgáltatottságomra a műtőasztalon.

A reggeli után Santa Maria Maggiore bazilikához indulunk. Az Esquilinus-dombot a nyári napon hó fedte, ide építették Mária dicsőségére a székesegyházat. A jezsuitáknál olvasom, hogy Havas Boldogasszony augusztusi ünnepén fehér virágszirmokat szórnak szét, emlékeztessen az égi látomásra, mely szerint itt kell állnia a Madonna templomának. A reneszánsz kazettás mennyezet és a ión fehérmárvány oszlopsor a barokk pápai oltárhoz vezet a tekintetet. A lélek nem tud betelni a látvánnyal. Az évszázadokban egymást követő pápák nem mindig önzetlen művészi mecénatúrája, mégis egyesült az Ad majorem Dei gloriam üzenetében. A krisztinavárosi templomba többször beültem, mielőtt a vonatút reggeli penzuma után, nekivágtam a Naphegy lépcsőinek. Jóval később tudom meg, hogy gróf Széchenyi István és Seilern Crescence esküvőjének helyszíné, 1757 óta Havas Boldogasszony temploma.

Genthon István *Római naplója* tökéletes és utolérhetetlen munka. Szelíd és alázatos lesz az ember olvasása közben. A várost megtalálni egy másik latinos, Lénárd Sándor segített. A *Római történetek* írója vészterhes időkben tapasztalta meg az itt élő emberek mediterrán könnyedségét, ami akkor számára egyenlő volt a túléléssel. A hidegháború éveiben mégis a brazil őserdőbe menekült, az akkor valósnak látszó atomháború elől. Bikácsy Gergely *Saját Róma*, szintén kihagyhatatlan, a maga pattogós, szurkálós világlátásával. Respighi *Róma fenyői* szerepel az elsők közt megszerzett klasszikus bakelitlemezen, a másik oldalon, mintha Liszt művek lettek volna. Nem emlékszem a darabokra, így arra sem, hogy közük lett volna Rómához. A vatikáni

múzeumhoz szabályerősítő kivételként metróval érkezünk, az állomásról lépcsők visznek a bejáratához. A pénztáraknál senki, pedig hosszú sorban állásra számítottunk. Ez kisebb csoda. A termekben viszont hirtelen sokan leszünk, kerülgeljük az embereket, kezünkben a lista, amit feltétlenül látni akarunk. Egyébként tempós rohanás. Néhány a kipipált nevekből, Michelangelo, Raffaello, Fra Angelico, valahol Caravaggio és nyakfájdító bámeszkodás a Sixtus-kápolnában az összepréselődött tömegben. Az egyik japán turista minden tiltó tábla ellenére a freskókra vakuzik. A teremőrök elképedten vetik rá magukat.

A helyzet alapvetően nem változott, rekorddöntögető hőség odakinn, leeresztett redőnyökkel a sötétség látszat hűvöse idebenn. Hiába a sebek gyógyulása, a nagy meleg tágítja az ereket, a mozgás, a séta a gyógyszer, inkább reggel és este, napközben célirányos lábkörzések. Privat label display: fájdalom, therapy: „kifeszített vékony szálon / alatta a sérülékeny táj/ térképe szakadó papír / hozzáérsz/ sebet ejt / éget mint / a hideg vágás / forrósága”. A Szent Péter bazilikában vasárnap 11 órakor szentmise. Előző nap láttuk az üvegfal mögé zárt Pietát. Minden más látnivaló ránk dől, csak a hatalmas épület egységében tudjuk megőrizni. Külön szálazni az ott töltött idő alatt reménytelen, később lehetetlen. Kinn a biztonsági őrok lakonikusan eltanácsolják azokat, akik nem ügyelnek az öltözetre, Second time, mondják. A bejáratnál miseidőben kétfelé válik a tömeg, a többség sűrű sorokban kaptat fel lépcsőkön a pazar kilátást ígérő kupolába. Mi tovább sodródunk a világ legnagyobb székesegyházának ünnepi miséjére, több ezren vagyunk, Te Deum laudamus: te Dominum confitemur.

A pápai püspökség székhelye a lateráni bazilika, legrégebbi és legviharosabb múltú templom Rómában. Szomszédságában a Scala Santa, a Szent Lépcső, ami a déli órákban zárva van. A Jeruzsálemből idehozott márványlépcsőkön vitték Jézust Pilátus elé, a huszonnyolc fok kikopott a zarándoktérdek alatt, ezért diófával borították be, hogy így óvják meg. Nézem, mielőtt nekiindulnánk, a férfiak és nők térdelve két tenyerükre támaszkodnak, miközben meg-megállnak. Az hajdani sportoló gőgjével térden, kéztámaszték nélkül tesz meg az első pár lépcsőfokot, aztán hamar rádöbbenek, hogy itt mindenkinek vinnie kell élete hendikep súlyait. Nincs felmentés, amit összegyűjtött az évtizedek alatt, azt nem hagyhatja a lépcső alján. Kínlódóm felfelé. Lengyel cserkészgyerekek előznek meg szélesebesen, csivitelnek, kezük összekulcsolva. Az alkonyat megnyúlt árnyékait kerülgetem a dülülőúton a biciklivel. A műtét után hat hét telt el, tizenkét kilométer tekerés a patakparton, a mező túlsó felén már összecukódtak napraforgók. Néha lepillantok a lábamra, a gyógyuló forradásokra. Érzem az esteledő rét, a tarló nehéz illatát, fokozom a tempót, még sötétedés előtt szeretnék hazaérni.